

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 573/2023-55

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **obce Sučany**, Námestie SNP 31, Sučany, zastúpenej TOMANÍČEK & PARTNERS s. r. o., Sládkovičova 6, Žilina, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 22Up/1414/2021 zo 17. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 22Up/1414/2021 zo 17. marca 2023 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 22Up/1414/2021 zo 17. marca 2023 **z r u š u j e** a **v e c v r a c i a** Okresnému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie a rozhodnutie.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** náhradu trov konania v sume **959,24 eur**, ktorú **j e** Okresný súd Banská Bystrica **p o v i n n ý** zaplatiť jej právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) na ďalšie konanie a uplatňuje si právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a napadnutého uznesenia vyplýva nasledujúci stav veci:
3. Okresný súd platobným rozkazom sp. zn. 22Up/1414/2021 z 24. septembra 2021 uložil sťažovateľke ako žalovanej zaplatiť sumu 76 740,75 eur s príslušenstvom žalobcovi. Proti platobnému rozkazu sťažovateľka podala včas odpor.
4. Okresný súd postúpil vec na prejednanie a rozhodnutie Okresnému súdu Martin, ktorý s postúpením vyjadril nesúhlas, keďže považoval odpor sťažovateľky za vecne neodôvodnený a nepodaný prostredníctvom na to určeného elektronického formulára.
5. Vec predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, ktorý rozhodol uznesením sp. zn. 2Ndob/1/2022 z 28. februára 2022 tak, že príslušným na prejednanie a rozhodnutie je okresný súd s odôvodnením, že odpor bol podaný elektronickými prostriedkami prostredníctvom určeného formulára, v ktorom však absentujú časti D a E určené pre osoby, ktoré vedú účtovníctvo a pre platcov dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“). Uvedený formulár vyhodnotil najvyšší súd ako neúplný, čo považoval za dôvod odmietnutia odporu podľa § 12 ods. 1 písm. c) zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o upomínacom konaní“). Najvyšší súd dodal, že ani z textu formulára nevyplýva splnenie povinnosti sťažovateľky ako účtovnej jednotky podľa § 11 ods. 3 zákona o upomínacom konaní uviesť, či jej bola doručená faktúra o uplatňovanom nároku, či uvedený nárok eviduje vo svojom účtovníctve a ak ho neeviduje, z akých dôvodov. Uvedené podľa názoru najvyššieho súdu zakladá dôvod na odmietnutie odporu podľa § 12 ods. 1 písm. d) zákona o upomínacom konaní. Najvyšší súd uzavrel, že na prejednanie veci je príslušný okresný súd, pretože vec postúpil Okresnému súdu Martin skôr, ako riadne posúdil náležitosti podaného odporu, ktorý prináleží okresnému súdu podľa zákona o upomínacom konaní.
6. Okresný súd po vrátení veci uznesením sp. zn. 22Up/1414/2021 zo 14. decembra 2022 vydaným vyšším súdnym úradníkom odpor sťažovateľky odmietol, pretože bol podaný elektronickými prostriedkami, ale nie na to určeným formulárom a zároveň nebol vecne odôvodnený.
7. Sťažovateľka podala proti tomuto uzneseniu sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením vydaným sudcom tak, že sťažnosť zamietol ako nedôvodnú s poukazom na právnu záväznosť názoru najvyššieho súdu. Ako *obiter dictum* okresný súd uviedol:

«Údaje zo štruktúrovanej časti návrhu na vydanie platobného rozkazu (napr. údaje o stranách, o uplatnenom peňažnom nároku) sa automaticky načítavajú do informačného systému súdu, vďaka čomu môže byť platobný rozkaz rýchlejšie vydaný, čo bolo napokon podľa dôvodovej správy k ZoUK aj účelom upomínacieho konania. Práve preto sa návrh podáva výlučne elektronickými prostriedkami do elektronickej schránky súdu prostredníctvom na to určeného elektronického formulára (§ 4 ods. 1 ZoUK). Zákon však vyžaduje, aby aj odpor podaný elektronickými prostriedkami bol podaný prostredníctvom na to určeného elektronického formulára (§ 11 ods. 2 ZoUK). Pritom formulár nemá v prípade odporu obdobný prínos (automatizované spracovanie údajov uvedených vo formulári informačným systémom) ako v prípade návrhu na vydanie platobného rozkazu. Navyiac ak je odpor podaný v listinnej podobe, tak k automatizovanému spracovaniu údajov ani nemôže dôjsť a okrem toho zákon nevyžaduje ani, aby bol listinný odpor podaný na tlačive (obsahovo totožnom ako formulár) zverejnenom na webovom sídle ministerstva spravodlivosti v zmysle § 15 ods. 7 ZoUK.

Pokiaľ ide o poučenie v platobnom rozkaze v súvislosti s povinnosťou podľa § 11 ods. 3 ZoUK, toto neobsahuje poučenie o tom, žeby nesplnenie tejto povinnosti malo za následok odmietnutie odporu, pretože v praxi upomínacieho súdu nesplnenie povinnosti podľa § 11 ods. 3 ZoUK samo o sebe nemá za následok odmietnutie odporu. Rozdielnosť poučení v platobnom rozkaze v súvislosti s § 11 ods. 3 (týkajúce žalovaného - účtovnej jednotky za situácie ak je účtovnou jednotkou aj žalobca) a § 11 ods. 4 ZoUK (týkajúce žalovaného - platiteľa DPH za situácie ak je platiteľom DPH aj žalobca a tento urobil vyhlásenie podľa § 3 ods. 4 ZoUK) je daná textom týchto zákonných ustanovení. Na účel zistenia skutočností podľa § 11 ods. 4 ZoUK si upomínací súd pred rozhodnutím vyžiada súčinnosť Finančnej správy SR (§ 12 ods. 4 ZoUK). Ak žalovaný žalobcovu faktúru uviedol vo svojom kontrolnom výkaze, tak to má v súlade s ustanovením § 11 ods. 4 ZoUK za následok prísnejšie posudzovanie vecnej odôvodnenosti odporu. Pri posudzovaní splnenia povinností podľa § 11 ods. 3 a 4 ZoUK sa upomínací súd neobmedzuje len na skúmanie, či boli „odkliknuté“ príslušné kolónky v časti D) a E) formulára odporu proti platobnému rozkazu, a to aj z dôvodu, že zákon nevyžaduje, aby odpor podaný v listinnej podobe bol podaný na tlačive odporu.

Ak upomínací súd s poukazom na ustanovenie § 11 ods. 4 ZoUK zistil, že žalovaný uviedol faktúru žalobcu vo svojom kontrolnom výkaze, tak podľa názoru konajúceho sudcu, nie je následok v podobe prísnejšieho posudzovania vecného odôvodnenia odporu protiústavný, preto súd nebude postupovať podľa žiadosti žalovaného na začatie konania o súlade tohto ustanovenia s čl. 46 Ústavy SR. Ustanovenie § 11 ods. 4 ZoUK je reakciou na situácie, keď dlžník uvedením faktúry veriteľa vo svojom kontrolnom výkaze vo vzťahu k finančnej správe tvrdí, že došlo k zdaniteľnému plneniu, ale zároveň podaním odporu voči veriteľovi uvádza, že k zdaniteľnému plneniu nedošlo.»

II.

Sťažostná argumentácia

8. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta porušenie svojich označených základných práv tým, že podkladom pre napadnuté rozhodnutie okresného súdu bolo neústavné rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorý svojím právnym názorom odňal sťažovateľke právo na zákonného sudcu, ktorým bol sudca Okresného súdu Martin. Rozhodnutie o určení príslušnosti súdu nie je rozhodnutím o opravnom prostriedku, ktoré by disponovalo kasačnou záväznosťou v zmysle viazanosti právneho názoru na meritum veci, ale je záväzná len z hľadiska príslušnosti súdu konať ďalej vo veci. V danom prípade však najvyšší súd v konaní o príslušnosti, a nie v konaní o opravnom prostriedku, posudzoval aprehodnocoval už učené hodnotenie okresného súdu na prijatie odporu, teda vec samotnú, ktorá v upomínacom konaní ako osobitnom súdnom konaní tvorí meritum veci. Na odmietnutie odporu sťažovateľky neboli dané zákonné dôvody, čím bolo odňaté právo sťažovateľky na súdnu ochranu, prístup k súdu a rovnosť účastníkov v konaní, porušenie právnej istoty a odmietnutie spravodlivosti. Vzhľadom na nesúlad výroku a odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu sťažovateľka namieta aj jeho zmätočnosť a arbitrárnosť.

9. K vecnej stránke sťažovateľka uviedla, že obsah povinnosti podľa § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní zakotvuje len povinnosť podať odpor elektronickou formou prostredníctvom elektronického formulára, ktorý je potrebné autorizovať. Obsah tejto povinnosti nemožno rozširovať. Sťažovateľka túto povinnosť v zmysle zákona a poučenia obsiahnutého v platobnom

rozkaze splnila, keď podala svoj odpor cez webový portál eŽaloby stránky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky. Nevyplnenie niektorej časti formulára nie je porušením zákonnej povinnosti podať odpor prostredníctvom formulára. Sporné časti D a E formulára sťažovateľka nevyplnila, pretože uplatňované pohľadávky majú prevažne charakter príslušenstva (úroky z omeškania a náklady na uplatnenie práva) inej zaplatenej pohľadávky, na ktoré nebola vystavená osobitná penalizačná faktúra, a zároveň žalobca v návrhu na vydanie platobného rozkazu nevyplnil časť o evidencii pohľadávok vo výkaze DPH, čo je predpokladom uvedenia totožného vyhlásenia sťažovateľky ako žalovanej v jej odpore. V prípade nevyplnenia niektorej časti formulára webové rozhranie tieto nevyplnené časti „odreže“ a následne vo formulári chýbajú. Sťažovateľka však nevie ovplyvniť funkčnosť uvedeného portálu ani spôsob zasielania tlačíva z neho a za jeho správnu funkčnosť by mal zodpovedať štát, ktorý ho zriadil a takúto povinnosť ustanovil.

10. Prípadná absencia vyplnenia niektorej časti formulára môže založiť len nedostatok vecného odôvodnenia odporu podľa § 12 ods. 1 písm. d), a nie dôvod nepodania odporu formulárovo podľa § 12 ods. 1 písm. c) zákona o upomínacom konaní. Rovnako sťažovateľka poukázala na to, že odpor je možné podať aj v papierovej forme a obligatornosť podania formulárovým spôsobom ako jediná možnosť sa vzťahuje len na podanie návrhu na vydanie platobného rozkazu. Sťažovateľka tiež poukázala na to, že aj podania v upomínacom konaní je potrebné posudzovať podľa obsahu. K vyplnenému formuláru pripojila sťažovateľka prílohu, ktorá osobitne podrobnejšie popisala informácie vyžadované § 11 ods. 3 zákona o upomínacom konaní, pretože formulárové možnosti (áno/nie) neposkytovali pre sťažovateľku vhodnú možnosť (čiastočne). Táto príloha bola vo formulári uvedená, pripojená a podpísaná kvalifikovaným elektronickým podpisom, je teda rovnocenná s obsahom textu vo formulári, ktorého štruktúra slúži len na zvýšenie prehľadnosti uvádzaných informácií.

11. Zákon o upomínacom konaní v § 11 ods. 3 nespája s absenciou dotknutého vyhlásenia o doručení a evidovaní faktúry v účtovníctve (časť D formulára) následok vo forme odmietnutia odporu. Obligatorná povinnosť uviesť vyhlásenie o evidencii faktúry v kontrolnom výkaze DPH (časť E formulára) je na strane odporcu stanovená obligatorne len v prípade, že navrhovateľ skôr uviedol toto vyhlásenie vo svojom návrhu, čo žalobca neučinil. Z dôvodovej správy k § 3 ods. 5 zákona o upomínacom konaní vyplýva, že absencia tohto vyhlásenia odporcu po tom, čo navrhovateľ toto vyhlásenie zrealizoval, má vplyv na posúdenie vecnej odôvodnenosti podaného odporu. Sťažovateľka poukázala na § 11 ods. 4 zákona o upomínacom konaní, ktorý spája následok vzniku fikcie nedostatku vecného odôvodnenia len s tam určenými dôvodmi, ktoré neboli v jej veci naplnené.

12. V závere sťažovateľka s poukazom na konštantnú judikatúru ústavného súdu namieta prepiaty formalizmus pri posudzovaní jej odporu, ktorý v konečnom dôsledku zmaril účel požadovanej súdnej ochrany a zabránil jej v prístupe k súdu z dôvodov, ktoré nemožno spravodlivo pričítať sťažovateľke. Výklad právnych noriem uskutočnený v jej veci považuje za ústavne nekonformný a rozporný s princípom spravodlivosti v demokratickom právnom štáte.

13. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením sp. zn. II. ÚS 573/2023 z 12. decembra 2023 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

14. Predseda okresného súdu listom sp. zn. Spr 4088/23 z 29. decembra 2023 vyjadril súhlas s právnym názorom zákonného sudcu, ktorého stanovisko pripojil. V tomto stanovisku uviedol: „*Keď najvyšší súd uznesením sp. zn. 2Ndob/1/2022 určil, že príslušný na prejednanie a rozhodnutie sporu je Okresný súd Banská Bystrica tak Okresný súd Banská Bystrica bol týmto rozhodnutím v súlade s § 43 ods. 2 CSP viazaný. Rozhodnutie najvyššieho súdu de facto znamenalo, že predchádzajúci postup Okresného súdu Banská Bystrica (t.j. neodmietnutie odporu a postúpenie veci Okresnému súdu Martin ako súdu príslušnému podľa CSP) vyhodnotil najvyšší súd ako nesprávny. Za tejto situácie Okresný súd Banská Bystrica nemohol zvoliť rovnaký postup ako zvolil skôr (t.j. postúpenie veci na súd príslušný podľa CSP) a aj s ohľadom na odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho súdu mohol odpor žalovaného len odmietnuť. Pokiaľ by Okresný súd Banská Bystrica nerešpektoval záväzné rozhodnutie najvyššieho súdu, išlo by svojvoľný postup.*“ Zákonný sudca navrhol ústavnej sťažnosti nevyhovieť, pretože sa domnieva, že s poukazom na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Zvolský a Zvolská vs. Česká republika (zachovanie lehoty po rozhodnutí o opravnom prostriedku, pozn.) mala sťažovateľka napadnúť ústavnou sťažnosťou aj rozhodnutie najvyššieho súdu, čo neurobila. Za tejto procesnej situácie by ani vyhoviecie ústavnej sťažnosti neprinieslo sťažovateľke úspech vo veci, pretože by bol okresný súd ďalej viazaný právnym názorom najvyššieho súdu a nútený odpor opätovne odmietnuť. Vo zvyšnej časti zákonný sudca zotrval na právnom názore citovanom v bode 7 tohto nálezu.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

15. Zúčastnenou osobou v konaní je spoločnosť SOAR sk, a.s. (navrhovateľka v upomínacom konaní, pozn.), ktorá podaním z 22. decembra 2023 podala stanovisko k meritu veci, v ktorom uviedla, že ústavnú sťažnosť považuje za nedôvodnú v snahe sanovať pochybenia sťažovateľky. Odmietnutie odporu považuje za zákonné. Zúčastnená osoba považuje za nesporné, že sťažovateľka nepodala svoj odpor prostredníctvom formulára a tento nevyplnila správne, ako jej to ukladá zákon a ako bola poučená. Súd nemal inú možnosť, ako odpor odmietnuť, pretože mu to obligatórne prikazuje právna úprava. Sťažnosť je podľa názoru zúčastnenej osoby založená na účelovom až zavádzajúcom výklade v rozpore so základnými výkladovými pravidlami a rozpore so zjavným znením príslušných právnych noriem. Zúčastnená osoba poukazuje na skoršie rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 472/2020 (odmietnutie ústavnej sťažnosti ako neopodstatnenej pre nepodanie odporu prostredníctvom formulára, pozn.) a pripomína, že sťažovateľka mala alternatívnu možnosť podať odpor v listinnej podobe, čo nevyužila. Ak by teda absencia sporných častí formulára bola spôsobená chybou elektronického systému, čo sťažovateľka nepreukázala, nič jej nebránilo podať odpor v listinnej podobe. Zúčastnená osoba preto vyjadrila presvedčenie, že právo sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie porušené nebolo. K argumentácii sťažovateľky uviedla, že najvyšší súd rozhodol o kauzálnej príslušnosti okresného súdu a nejde o žiadnu prekážku meritórne rozhodutej veci. Zo strany najvyššieho súdu nedošlo k revízii rozhodnutia okresného súdu v upomínacom konaní, pretože absentuje revidovateľné rozhodnutie (k postúpeniu veci došlo faktickou činnosťou okresného súdu, pozn.) a absentuje kasačná záväznosť rozhodnutia najvyššieho súdu, keďže okresný súd po vrátení veci mohol dospieť k inému názoru, ako prejavil

najvyšší súd vo vzťahu k odporu. Zúčastnená osoba tvrdí, že z napadnutého uznesenia nevyplýva, že by sa okresný súd cítil byť právnym názorom najvyššieho súdu viazaný. Argument o porušení práva na zákonného sudcu považuje tiež za nedôvodný, pretože nedošlo k odňatiu veci, ale postúpeniu a po vrátení veci rozhodoval pôvodne pridelený sudca. Sťažovateľka odignorovala svoju zákonnú povinnosť podľa § 11 ods. 3 zákona o upomínacom konaní.

III.3. Replika sťažovateľky:

16. Sťažovateľka vo vyjadrení zo 16. januára 2024 v reakcii na stanoviská okresného súdu a zúčastnenej osoby uviedla, že nebola povinná domáhať sa zrušenia rozhodnutia najvyššieho súdu o určení funkčnej príslušnosti okresného súdu, pretože ide o rozhodnutie, ktoré má len procesnú povahu a samo osebe nie je spôsobilé porušiť právo sťažovateľky na spravodlivý proces. Až napadnuté uznesenie okresného súdu je rozhodnutím vo veci samej, ktoré zasiahlo do práv sťažovateľky. Okresný súd sa vôbec nevyjadril k otázke, či sú splnené zákonné podmienky na odmietnutie odporu, napriek tomu, že aj po určení jeho príslušnosti na konanie bol povinný posúdiť náležitosti odporu samostatne. Sťažovateľka zopakovala, že okresný súd bol viazaný nanajvýš výrokom o tom, že má vo veci konať. K námietke zúčastnenej osoby, že sťažovateľka nepodala odpor prostredníctvom na to určeného formulára, sťažovateľka uviedla, že rozkaz bol podaný prostredníctvom portálu eŽaloby v súlade so zákonom aj s poučením obsiahnutým v platobnom rozkaze. Keďže portál nevykazoval žiadne výpadky alebo poruchy, nevidela sťažovateľka dôvod pre alternatívne podanie odporu v písomnej forme. Využitie predpísaného formulára vylučuje aplikáciu odmietnutia odporu podľa § 12 ods. 1 písm. c) zákona o upomínacom konaní. Nesprávnosť vyplnenia formulára nie je sama osebe dôvodom na odmietnutie odporu, vyžaduje naplnenie predpokladov nedostatku vecného odôvodnenia odporu, ktoré v sťažovateľkinom prípade nenastalo, a preto v jej prípade neexistovala zákonná možnosť odmietnutia jej odporu. Zo spisu jednoznačne vyplýva, že žalobca nevyplnil údaje podľa § 3 ods. 5 zákona o upomínacom konaní, a preto následné nesplnenie povinnosti podľa § 11 ods. 4 zákona o upomínacom konaní nezakladá fikciu nedostatku vecného odôvodnenia odporu.

17. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

18. Podstatou sťažnosti je nesprávna interpretácia a aplikácia zákona o upomínacom konaní, ktorá vyústila do odmietnutia odporu sťažovateľky bez splnenia zákonných predpokladov jeho odmietnutia. Najmä sťažovateľka poukazuje na to, že odpor podala prostredníctvom na to určeného formulára a s absenciou častí D a E formulára zákon o upomínacom konaní nespája vznik fikcie nedostatku vecného odôvodnenia (bez splnenia ďalších podmienok, ktoré sťažovateľka tvrdí, že naplnené neboli, pozn.). Týmto postupom bolo podľa názoru sťažovateľky porušené jej právo na spravodlivý proces. Sťažovateľka ďalej namieta odňatie veci zákonnému sudcovi v dôsledku rozhodnutia najvyššieho súdu o príslušnosti okresného súdu.

19. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, teda z ústavného hľadiska neudržateľné s priamym dopadom na základné práva v intenzite ústavnej relevancie.

20. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu.

21. Ústavný súd nespúšťa zo zreteľa osobitosti upomínacieho konania zohľadňujúce účel tohto inštitútu. Materiálnym zámerom zákonodarcu bolo vytvoriť rýchlejší (formalizovaný) spôsob prejednávania návrhov na vydanie platobných rozkazov vo veciach peňažných pohľadávok. Aj tento zrýchlený priebeh konania však musí zachovávať záruky základného práva na spravodlivý proces, najmä pokiaľ ide o prístup k súdu, a preto ani v upomínacom konaní nie je vylúčené vyslovenie porušenia práva na spravodlivý proces, ak sú úkony sporových strán posudzované prepiato formalisticky bez ohľadu na účel a zmysel jednotlivých právnych noriem (porovnaj napr. nález sp. zn. I. ÚS 484/2020).

22. Prvoradou úlohou všeobecných súdov a zmyslom civilného konania je nachádzanie (hľadanie) hmotného práva a spravodlivé riešenie sporov medzi účastníkmi. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného v interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne vnímanej spravodlivosti. V tejto súvislosti ústavný súd konštantne judikuje, že v prípade existencie dvoch rôznych legitímnych výkladových línií je potrebné uprednostniť tú z nich, ktorá je na prospech účastníka konania a poskytuje mu širšiu ochranu.

23. Námietka sťažovateľky, že odpor bol odmietnutý len z dôvodu právneho názoru vysloveného najvyšším súdom v procesnom rozhodnutí o určení príslušnosti okresného súdu bez kasačnej záväznosti a bez splnenia zákonných predpokladov, s ktorými odmietnutie odporu zákon o upomínacom konaní spája, je dôvodná a ústavne relevantná.

24. Sťažovateľka v konaní pred ústavným súdom preukázala, že podala svoj odpor elektronicky prostredníctvom na to určeného elektronického formulára cez stránku eŽaloby v súlade s poučením okresného súdu. Vo vzťahu k nevyplneniu časti D uviedla nevyhovujúce možnosti a upozornila na to, že s týmto nedostatkom zákon nespája dôsledok odmietnutia odporu, čomu zodpovedalo aj poučenie v platobnom rozkaze. K nevyplneniu časti E sťažovateľka uviedla, že má zákonnú povinnosť túto časť vyplniť len za predpokladu skoršieho vyplnenia dotknutých údajov zo strany navrhovateľa v návrhu na vydanie platobného rozkazu, čo sa v jej veci nestalo, a preto nevznikla fikcia nedostatku vecného odôvodnenia, ktorá by bola spôsobilá viesť k odmietnutiu odporu.

25. Medzi všeobecnými súdmi prvého stupňa bol sporný výklad a aplikácia ustanovení zákona o upomínacom konaní o odmietnutí odporu, ktorý sa v rámci konania o určení funkčnej príslušnosti

súdu pokúsil vyriešiť najvyšší súd. Z odôvodnenia jeho uznesenia však explicitne vyplýva, že považoval postúpenie veci okresným súdom na civilné sporové konanie za predčasné, uskutočnené skôr, ako okresný súd preskúmal náležitosti podaného odporu a prípadne rozhodol o odmietnutí z dôvodu absencie vecného odôvodnenia odporu. Týmto procesným uznesením najvyšší súd vrátil vec na posúdenie náležitosti odporu vecne a funkčne príslušnému okresnému súdu, ktorého povinnosťou bolo odporom sa opäť zaoberať v rozsahu svojich právomocí a pristúpiť k faktickému postúpeniu veci na civilné sporové konanie alebo odmietnutiu odporu. Okresný súd sa cítil dôvodmi, ktoré uviedol najvyšší súd pri určovaní príslušnosti a len na tento účel prejudiciálne posúdil náležitosti odporu, bezpodmienečne viazaný v rozsahu, ktorý podľa názoru ústavného súdu nezodpovedá obsahu ani účelu procesného uznesenia o určenie príslušnosti súdu.

26. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína znenie § 43 ods. 2 poslednej vety Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého sú v prípade sporu o príslušnosť súdy „viazané rozhodnutím o príslušnosti“ spoločne nadriadeného súdu, kým v prípade konania o opravných prostriedkoch je súd nižšej inštancie „viazaný právnym názorom“ kasačného súdu (napr. § 391 ods. 2 CSP). Uvedené rozdielne zákonné dikcie zakladajú zásadný rozdiel v rozsahu záväznosti právneho posúdenia veci nadriadeným súdom. V prípade sporu o príslušnosť nadriadený súd posudzuje len prejudiciálne skutkové okolnosti určujúce pre rozhodnutie o príslušnosti, čomu zodpovedá záväznosť rozhodnutia v rozsahu určenia, ktorý súd bude príslušný konať, a samotné právne posúdenie náležitosti odporu tvoriace meritum veci v upomínacom konaní je hodnotené len predbežne. V prípade meritórneho zrušujúceho rozhodnutia v konaní o opravnom prostriedku, naopak, ide o vyslovenie záväzného právneho názoru na vec samotnú. Bez ohľadu na správnosť posúdenia skutkových okolností nadriadeným súdom v konaní o príslušnosť nemožno takéto prejudiciálne hodnotenie považovať za meritórne zaväzujúce bez možnosti odklonu zo strany okresného súdu, ktorému zákon zveruje rozhodovanie o splnení zákonných náležitostí odporu.

27. Z *obiter dicta* napadnutého uznesenia vyplýva, že zákonný sudca by zohľadnil ústavne konformnejší teleologický výklad sporných ustanovení zákona o upomínacom konaní, keď prihliadal na účel formulárového podania odporu, avšak postupoval v súlade s právnym názorom najvyššieho súdu, ktorým sa cítil viazaný. Najvyšší súd však posudzoval splnenie náležitostí odporu len ako prejudiciálnu otázku pre potreby určenia funkčnej príslušnosti okresného súdu. Toto prejudiciálne vyhodnotenie splnenia náležitostí odporu nemá za následok viazanosť aj na meritum veci (posudzovanie splnenia náležitostí odporu príslušným súdom pre upomínacie konanie), ale len v rozsahu určenia príslušného súdu. Okresný súd je aj po určení svojej príslušnosti na upomínacie konanie oprávnený a povinný meritórne preskúmať odpor v rozsahu svojej právomoci nezávisle a nestranne, podľa svojho vlastného právneho uváženia a od prejudiciálneho hodnotenia najvyššieho súdu sa prípadne odkloniť. Okresný súd takto nepostupoval a relevantné hodnotenie splnenia zákonných podmienok na odmietnutie odporu sám neodôvodnil, len poukázal na názor najvyššieho súdu. Uvedený nedostatok preto zakladá jednak arbitrárnosť napadnutého uznesenia v ústavne relevantnej intenzite, ako aj poskytnutie ústavne nekonformného výkladu procesných ustanovení zákona s priamym zásahom do práva sťažovateľky na prístup k súdu, a tak má za následok jeho ústavnú neudržateľnosť.

28. Prevzaté odôvodnenie najvyššieho súdu poukazovalo na neúplnosť vyplneného formulára, ktorý predbežne subsumoval pod dôvod odmietnutia odporu podľa § 12 ods. 1 písm. c) a d) zákona o upomínacom konaní. Podľa § 12 ods. 1 písm. c) zákona o upomínacom konaní súd odmietne

odpor podaný elektronickými prostriedkami inak ako prostredníctvom na to určeného elektronického formulára, ktorý musí byť autorizovaný podľa osobitného predpisu. Sťažovateľka podala svoj odpor predpísanou formou prostredníctvom elektronického formulára. Nevyplnené časti formulára nie sú jeho súčasťou, čo však nemožno hodnotiť ako podanie odporu „elektronickými prostriedkami inak ako prostredníctvom formulára“. Účastník konania nemôže znášať následok elektronického spracovania formulára informačným systémom, ktorého funkcionality nevie ovplyvniť. Prejudiciálne hodnotenie tohto nedostatku na ťarchu účastníka konania najvyšším súdom odporuje zneniu § 12 ods. 1 písm. c) v spojení s § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní, ako aj ústavne konformnému výkladu týchto procesných ustanovení.

29. Predpokladom nedostatku vecného odôvodnenia ako dôvodu na odmietnutie odporu podľa § 12 ods. 1 písm. d) zákona o upomínacom konaní podľa dikcie § 11 ods. 4 („ak žalobca v návrhu urobil vyhlásenie podľa § 3 ods. 5, žalovaný musí... v odpore uviesť...“) je jednoznačne v prvom rade existencia uvedenej povinnosti odporcu a tá je podmienená vyhlásením žalobcu, čo v prejednávacom prípade absentovalo, a to bez rozporu medzi stranami.

30. Vzhľadom na zásadu zdržanlivosti a subsidiarity sa ústavný súd obmedzí len na konštatovanie prednosti ústavne konformného výkladu smerujúceho k poskytnutiu širšej súdnej ochrany v prípade možnosti dvoch výkladových línií, teda na prospech účastníka konania. Zároveň hodnotí námietky sťažovateľky vo vzťahu k absencii zákonných následkov nevyplnenia častí D a E formulára vo forme odmietnutia odporu ako právne významné, ktoré by mal okresný súd zahrnúť pri posudzovaní odporu do svojich úvah, ale to bez konkrétneho vyslovenia právneho názoru ústavného súdu na splnenie či nesplnenie náležitostí odporu, ktoré patrí výlučne okresnému súdu.

31. Nad rámec uvedeného ústavný súd považuje za vhodné dodať, že názor na nastolenú problematiku bolo potrebné formulovať z dôvodu jej potenciálu častejšieho opakovania sa v praxi všeobecných súdov, ktoré môžu vykazovať tendenciu prehodnocovať názory okresného súdu prijaté v upomínacom konaní po postúpení veci na sporové civilné konanie.

32. Vychádzajúc z uvedených úvah, dospel ústavný súd k záveru, že v prejednávanej veci došlo k porušeniu práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

33. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu zákonným sudcom je sudca (samosudca alebo člen senátu) miestne, vecne a funkčne príslušného súdu, ktorý má vo veci konať podľa rozvrhu práce prijatého v súlade so zákonom.

34. Namietaný nedostatok v osobe zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy ústavný súd nezistil, pretože o podanom odpore rozhodol sudca okresného súdu, ktorému bola vec pôvodne pridelená v súlade s rozvrhom práce v rozsahu právomoci súdu konajúceho v upomínacom konaní na základe rozhodnutia najvyššieho súdu o určení funkčnej príslušnosti, a preto ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovelo (bod 4 výroku tohto nálezu).

35. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

36. Vzhľadom na to, že napadnuté rozhodnutie porušuje základné práva sťažovateľky, ústavný súd ho zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie a rozhodnutie okresnému súdu (bod 2 výroku tohto nálezu).

V ďalšom konaní bude predmetom rozhodovania okresného súdu opätovné posúdenie splnenia zákonných podmienok na prípadné odmietnutie odporu sťažovateľky alebo postúpenie veci miestne príslušnému okresnému súdu na meritórne civilné sporové konanie. Posúdenie splnenia náležitostí odporu uskutoční okresný súd v rámci svojej právomoci v súlade so svojím právnym názorom a hodnotenie poskytnuté najvyšším súdom vezme do úvahy „len“ ako prejudiciálne hodnotenie pre potreby určenia príslušnosti okresného súdu, nie ako záväzný právny názor na meritum veci (náležitosti odporu), pretože najvyšší súd nerozhodoval o opravnom prostriedku sporovej strany v merite veci.

V.

Trovy konania

37. Úspešná sťažovateľka si uplatnila právo na náhradu trov konania.

38. Ústavný súd priznal sťažovateľke fakultatívnu náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby v roku 2023 (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) po sume 208,67 eur, jeden úkon (podanie vyjadrenia) v sume 343,25 eur v roku 2024 a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (dvakrát v sume 12,52 eur, raz v sume 13,73 eur). Takto určená suma predstavuje s DPH celkom sumu 959,24 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

39. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

40. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. februára 2024

Peter Molnár
predseda senátu